

Vocabularia

Acht begrippen als reflectiekader op principieel participatief werken in een museumcontext. Een uitnodiging om over de invulling van deze begrippen in jouw museum met elkaar in dialoog te gaan. Omdat we geloven dat dialoog voor beweging zorgt.

1. BETEKENISWIG_

Een wig blokkeert een deur zodat deze open blijft staan.

Het begrip 'betekeniswig' daagt musea uit stil te staan bij hoe open hun deur daadwerkelijk staat voor het binnen laten van nieuwe betekenislagen.

Principiële participatie vraagt de bereidheid om het narratief van het museum open te breken. Het is hierbij belangrijk na te denken hoe dit stapsgewijs kan gebeuren en wat de finale ambities hierin zijn.

Toeleiden, bemiddelen en inspraak geven is waardevol maar stelt het eigen aanbod niet in vraag en leidt niet tot nieuwe betekenisgeving.

Waar leg je als huis je lat?

Wil je burgers echt betrekken of is het doel een meer diverse groep mensen naar je museum leiden?

2. TUSSENTIJD_

Participatietrajecten vragen een onvoorspelbare tijdsinvestering en werken het best op het ritme van de burgers die je als museum betreft. Het doet beroep op het concept 'vertragen' wat haaks staat op het efficiëntie-denken binnen ons huidige samenlevingsmodel.

Het creëren van voldoende 'tussentijd' garandeert meer kwaliteitsvolle en duurzamere participatietrajecten.

Wil je als politiserende actie het efficiëntie-denken verlaten om plaats te maken voor vertraging? Kan je daar als voltallig team gaan achterstaan? Participatie is immers niet enkel een zaak van de publieksmedewerker.

3. WITRUIMTE_

Witruimte betekent dat niet alle plannen vooraf zijn vormgegeven maar er ruimte gelaten wordt om samen met burgers vorm te geven aan een deel van het aanbod. Gedeeld eigenaarschap creëert grotere betrokkenheid van burgers bij wat er binnen een museum gebeurt. Er is (h)erkenning en dat werkt versterkend en verbindend.

Door deze witruimte structureel te voorzien, kunnen er vrijhavens ontstaan voor experiment met nieuwe maatschappelijke functies die een museum kan opnemen.

Ook hierin schuilt een politiserende actie. Durf je als museum loskomen van het vertrouwde en de verwachtingen vanuit een beleidskader?

4. DIALOGIEK_

Bereidheid tot dialoog met burgers vormt de sleutel tot principiële participatie. Actief uitwisselen van gedachten, ideeën, meningen en perspectieven creëert begrip en gemeenschappelijk inzicht. Het investeren in het binnen brengen van een meerstemmige waaier aan perspectieven is noodzakelijk om maatschappelijk relevant te zijn.

Het is niet voldoende te luisteren naar burgers maar de stap naar actief samen iets doen met hun verhalen en ideeën is een cruciaal element in deze dialoog.

Zo maak je de uitbouw van een netwerk met gelijkwaardige partners mogelijk.

Dit netwerk vraagt het openbreken van het vertrouwde en binnenstappen in de leefwereld van diverse communities rondom het museum.

Bejegenen we hen vanuit gelijkwaardigheid? Claimen we niet hun verhaal? Het blijven belangrijke vragen om je als museum steeds opnieuw te stellen.

5. SAFE & BRAVE SPACE _

Bereidheid tot dialoog kan maar bestaan als er een voldoende veilige ruimte (safe space) voor aanwezig is. Het vormt een gigantische uitdaging voor een museum om hier concreet vorm aan te geven en zo mee te bouwen aan het museum als democratische ruimte.

Veel burgers beschouwen een museum en haar gebruikers immers als iets dat ver van hun bed en overtuigingen staat.

Betrouwbaar en alert zijn, de ander als gelijkwaardig beschouwen, kant durven kiezen en je bewust zijn van je machtspositie zijn alvast enkele bouwstenen richting een safe space.

Maar daar mag het niet stoppen. Hoe kan je als museum groepen burgers aanmoedigen om hun stem te laten horen en zo een actieve rol op te nemen in de samenleving? Het vormt voer voor verder diepgaand onderzoek.

6. LERENDE ORGANISATIE _

Kenmerkend voor een lerende organisatie is de cultuur van open communicatie en feedback waarin medewerkers gestimuleerd worden om hun mening te geven, ideeën te delen en spreekruime in te nemen.

Lerende organisaties werken aan de uitbouw van een rizomatisch netwerk van partners uit diverse domeinen van de samenleving. Een partnerschap stopt niet na het aflopen van een project maar geeft net impulsen voor nieuwe projecten.

Hierdoor houden ze een permanente vinger aan de pols van de samenleving.

Tonen wij ons bereid om te blijven experimenteren om onszelf als organisatie maatschappelijk relevant te houden? Staan we bewust en met de regelmaat van de klok stil bij ons eigen waardeoordeel?

7. ONDERDRUK _

Principiële participatieve projecten opzetten vanuit een museum wordt nog (te) vaak exclusief in het mandje van de publiekswerking gelegd terwijl dit zaak hoort te zijn van het voltallige team.

In dit debat plaatsen publiekswerkers zich ook nog (te) vaak in een underdog positie. Iets houdt hen tegen om hun werk op een gelijk niveau te plaatsen met dat van iemand uit bvb. het team collectie of onderzoek. De historische hiërarchie van een museum ligt hierbij zeker mee aan de basis.

Het is zaak het mandaat en de positie te claimen om te onderzoeken hoe er vanuit een museum anders kan gewerkt worden dan op de manier die gekend en comfortabel is.

Onderdruk is hierbij noodzakelijk.

Durft de dienst publiekswerking dit thema van onderuit actief mee op de agenda plaatsen?

Is er de durf om los te komen van het streven naar consensus maar door meningen te delen en conflict te laten zijn, net te groeien en ontwikkelen?

8. ONTHULLEN _

Impact impliceert snel een instrumentele benadering, dat is niet altijd gewenst. Toch is het onthullen van de waarde van intensieve participatieve trajecten voor de diverse betrokkenen een belangrijke opdracht.

Het verlaagt de drempel tot participatie voor deelnemers aan toekomstige projecten, ze krijgen immers een blik achter de schermen.

Documenteren van een proces zorgt voor reflectiemateriaal om praktijken in de kern te analyseren en verbeteren. Er vormt zich op die manier een archief als lerend netwerk voor de sector.

Tot slot geeft het munitie om beleidsmakers de waarde van dit soort projecten te tonen en het belang om hier als samenleving in te blijven investeren.

Veerle De Schrijver

Augustus '23